

לתולדות תפוצה קרובה

בעבודתו כי — עמ' 89 ואילך, ענין הכתובות בבית הכנסת העתיק בח' לב — עמ' 172 ואילך. על כך נת' פרסם בינתיים מחקר מקיף של אלכסנדר דותן ב"ספונות" א', המגיע למסקנות אחרות לגמרי) אולם גיכר, שבפרטים אלה תלויות מסקנות לתולדות ישובו של אותו מקום, וכל עדות, ולו הזעירה ביותר, חשובה. המחבר גיפה את מפת סוריה ועשה מעין מיפוי של הישובים היהודיים בה ודומה שחיפש, כביכול, בנרות עקבי ישובים יהודיים במפת סוריה עד הנידחים ביותר.

הספר — דוגמה נאה למחקר זחיר ומדוקדק במקורות וסיכומם, משקעת כאן עבודת נמלים עצומה ויחד עם זאת היבה לנושא, הוא הנושא שיש לו שייכות קרובה לתולדותינו בארץ ישראל ולראשית החפשוטותנו מחוץ לתחומיה.

הספר הוא השלישי בסידרת סירי סומי החברה לחקר המקרא בישראל וקדמו לו שני ספרי היובל (לא. אור"באך ולבראם). עתידים לחופיע: אסופת מחקרים במקרא לפרופ' מ. צ. גל; פירוש לחגי, זכריה ומלאכי לד"ר ג. זר-כבוד; ספר יובל לפרופ' ג. ה. טור סיני ועוד. גוסף לכך מר' ציאה החברה את החוברות: "בית מקרא" — מחקרים וידיעות על הנע" שה בחקר המקרא אצלנו ובעולם. בכלל התכניות הכאות של החברה — מבואות לתנ"ך בחמשה עשר כרכים; כל כרך יוקדש לספר או לקבוצת ספ"רים. הכינוס השנתי הנערך מדי שנה בשנה בפרוס חג הפסח יוקדש השנה לנושא: "ארבעה גביאים שנתבאו באותו פרק" (ישעיהו, חושע, עמוס ומיכה).

ג. קרפד

פתחי ספרים

ארבעים שנה באמריקה

מאת פרופ' צבי שרפשטיין, הוצ' "מסדה", תל-אביב, תשט"ו.
הפרופ' צבי שרפשטיין מנסה לתאר לפנינו בפשטות וללא היסויים, לא חיים מגובשים, כי אם חיים בעצם רתיתתם, בימי הגירה האחרונה לאר" צות הברית במשך ארבעים השנה האחרונות. כל ההתרחשויות והמקרים מתוארים בשרטוטים קצרים, לפעמים בהומור דק, ומתוך הכרת החוץ לכל פרטי.

א.

— יצאה חוברת חדשה של "מבפ" נים" (יאנואר 1957) שמרכזה — סיכום מערכות סיני ולקחן המדיני והבטחוני. החוברת פותחת בדברי המערכת ל"הש" בון השעה" ואחריהם באים מאמרים על נושא זה של יגאל אלון, יוסף טבנ" קין, מ. רורמן, משה ברסלבסקי וי. אשד. חברים שלקחו חלק בקרבות מספרים מחוויותיהם. י. בן-אהרן כותב על הממשל הצבאי, ויצחק טבנקין על תפקידי התנוע (מהוצאות בפני מורי הקיבוץ).

במדור הספרותי משתתפים: אליעזר ברות (מחזה) זרובבל גלעד, חיים גורי, מ. בסוק (נשי דבורה בארון) ד. סדן, מ. האלטר, חיה זרד ועוד.

תערוכת רפאלי ב"ספראי"

בירושלים

בגאלריה "ספראי" בירושלים נפתחה תערוכת הצייר הירושלמי ד. רפאלי. את נטייתו לציור גילה עוד בילדותו. תחילה התמסר ללימודי המדע ותסכ" גיקה, אחר כך פנה לאמנות. בתקופת הכיבוש היה רפאלי פעיל בתנועת-המרי הצרפתית ("מאקי") ול" אחד המלחמה למד ציור ב"בוזאר" בפאריס. לאחר שעלה לארץ, השתקע בירושלים והשתלם במחיצת הצייר הר' חיק יעקב שטיינזארט.

ספרו של ברציון לוריא: "היער דים בסוריא" — בימי שיבת ציון, המסנה והתלמד (בהוצאת החברה לחקר המקרא בישראל, בסיוע המז" לקה לחינוך ותרבות בגולה ע"י הוצ' את "קרית ספר", ירושלים, תשי"ז), מבקש להשלים את הפער בין המקור" רות-הידועים במקרא מזה ולבין ספרו של א. אשתור (שטראוס): "תולדות היהודים במצרים וסוריה תחת שלטון הממלוכים" (מוסד הרב קוק, תש"ד) — תשי"א) מזה. תולדות היהודים בסוריה על כל יישוביה שלובות באלפי גימים בתולדות היהודים בארץ-ישראל ומ" שום כך קשה לייחד מחקר על נשוא זה, שכן אז מתברר, כי ההפרדה מדלדלת את המקורות ולפנינו תמונה מטושטשת במקצת. לכאורה, ארץ קרובה וגובלת עם ארצנו — ואף על פי כן: גלות, משוטה כמשמעה, על כל התופעות הנודעות לנו מימים ימימה.

כמה וכמה טעמים, לגלות זו, והי מחבר מנסה לפרסם אחד אחד. עיקרה של גלות זו, כרגיל, החיפוש אחר חיים נוחים יותר מאשר במולדת. אי- גוהות זו במולדת מרובה היתה חמיה, וביחוד בתקופות שהארץ היתה סלע מחלוקת בין מעצמות סמוכות. בין התלמיים מדרום והסיליביקיים בצפון, ומשהחלה תגלות הנו, בגבולי ארץ ישראל, התפשטה על כל חבל הארץ, החל בישובים הגדולים וכלה בכפרים הקטנים ביותר. היחס של ארץ-ישראל והכמיה לגלות סוריה היה בחינת ימין מקרבת רשמאל דוחה, ועדות לכאן ולכאן מפוררת במקורות, שהמחבר ליקטם אחד לאחד, בשל מהות המקור" רות: פירוני ידיעות, ולרוב ידיעות אגב ענינים אחרים, לא ניתן לשחזר במלואן תולדות היהודים בסוריה, אלא לשבץ ידיעות מפוררות אלה לכלל מסגרת של מונוגראפיות קטנות על מקומות ישוב היהודים, ולפיכך יפה עשה המחבר שלא צירף לשם הכפר את התיבה: תולדות.

יאכן, הספר אינו אלא מחקר על מקומות ישוב היהודים בסוריה בתקור" פה הנידונה ופרקיו, הם לפי מקומות אלה, בסדר גיאוגראפי. דרך זו מות" גית לא רק בדברי ימי היהודים שם וכטיב המקורות, אלא גם בתנאיה המיוחדים של ארץ זו, שלא היתה, בדרך-כלל, מדינה אחידה. פרקי המ" בוא מתאיים יפה את הרקע הכללי ואחריתם באות המונוגראפיות המיוחד" דות, החל בעיירות שבתחום צור, צידון, דרך בירות, גבל, טריפוליס, לאודקיה, אנטיוכיה, חלב הדמור, הר' מז, בעלבק ומקומות אחרים וכלה בדמשק וסביבתה. המחבר, באין עבר" זה קודמת לפניו, עוסק בפרטים ובאי" סופם ואף מסכם אותם, במידת האפ" שר, לתמונה כוללת, שכן לא תמיד מצטרפים הקוים הבודדים והמעטים כדי תמונה מלאה.

מונוגרפיות אלה על מקומות הישוב היהודי בסוריה במשך מאות בשנים יש והן חורגות לענינים מהותיים של כלל הישוב, כגון: יחסים עם יהודי ארץ-ישראל, עניני צבא וחילים יהודיים. סינות תרבות והווי, המקורות הם מגוונים — ידיעות בספרותנו העתיקה ובספרותם של אומות העולם ומסקנות ממימצאים ארכיאולוגיים וספרות המחקר של הימים האחרונים. מרואיקה זו טבעת את חותמה המובהק על כל עמודי הספר ולפרקים מפליא שלל הנונים שבצירופי ידיעות אלה, המהווים בסיכומם פרשה מאירה לתולדותיו של ישוב יהודי על כל הסבלות והסגעים במשך הדורות. עתים מהווה חקר הפרטים עיקר (למשל בירו" השם "עסיא" — עמ' 123 ואילך, פירוש הפסוק המוקשה